

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 4. De notandis præter antedicta in iudicando de peccatis ex fine,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

bonum honorarium aut pecuniarium ita absolute expeditur, ut neque actu, neque virtute in alium aptum finem referatur. Probatur primò, quia in tali intentione deest proportio obiecti ad actum: cum id quod propter aliud tantum amabile est, propter se simpliciter, & absque relatione ad aliud amatur. Probatur 2. quia omnis actus humanus, seu deliberatus carens bono fine, etiam si malum finem non habeat, malus est: quandoquidem homo, eo ipso quod agit debet, debet, debet agere propter aliquem aptum finem) quod est fundamentum D. Thomæ & Caiet. 1. 2. *quæst. 18. art. 9.* assensuum nulli dari actum humanum in singulari, quin sit bonus vel malus) alioqui actus illius erit otiosus, & consequenter malus iuxta illud Domini, Matth. 12. De omni verbo otioso, quod locutus fuerint homines reddent rationem. Indicat enim actum humanum ex eo quod sit otiosus, esse obnoxium punitioni diuinæ, & per consequens esse moraliter malum, peccatumve. Actus autem quo bonum honorarium aut pecuniarium propter se expeditur, non habet finem aptum, cum sit res minime propter se amabilis.

Verum tamen duo sunt casus, in quibus hæc regula non habet locum. Alter est, de quo Caiet. 2. 2. *qu. 131. ar. 1.* quando talia bona appetuntur, eo quod sint debita: tunc enim quantum talis appetitus fuerit absque relatione ad alium finem, non ideo tamen erit malus: quia sicut iustitiae actus est dare & accipere pecuniam debitam, eo quod sit debita sic ita est & dare & accipere honorem debitum, eo quod sit debitus. Pro quo facit illud ad Rom. 13. Redde omnis debita: cui tributum, tributum: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem.] Alter casus est, de quo Nauarr. in *Comment. de finib. actuum humanorum sub finem num. 55.* cum eadem bona desiderantur, vel recipiuntur tanquam dona gratiosè per alium oblata ex amicitia, charitate, magnificentia, magnanimitate, vel humilitate: ut fieri passim solet, cum is qui minor est, honorem sibi a maiore delatum, etiam si iudicet eum sibi non deberi, recipit, propter gratiosè sibi deferretur. Quam receptionem esse actum virtutis gratiæ, patet ex D. Thomæ 2. 2. *quæst. 106. articulo 1. ad 2.*

CAPVT IV.

De notandis præter antedicta in indicando de peccatis ex fine.

SUMMARIUM.

- 28 Varietas bonorum in ordine ad debitam intentionem.
- 29 Remedium ad vitandam animi anxietatem de defectu intentionis debite.
- 30 Quomodo licitè superiores inferioribus præmia & supplicia proponant, vt eos ad actiones virtutum incitent, & ab actionibus vitiorum reuocent.
- 31 Specimen quod datur agilitatis, eruditionis & similitum, quomodo licitè datur ad consequendum præmium siue honorarium siue pecuniarium.
- 32 Quomodo liceat ob honorem, plus dare in elemosinam, quam datur secretè.
- 33 Duo monita circa idem.
- 34 Casus in quibus appetitus bonorum vitium est peccatum mortale.

28. Quidam sunt antedictis annexa, quorum obseruatio ad rationem iudicandi de peccatis ex fine hæctenus declarata, multum facit. Primum est, aliquid esse, quod nunquam licitè, nec propter se, nec propter aliud amatur: vt quæuis culpa, etiam tantum venialis: & aliquid quod nunquam licitè amatur propter aliud: vt Deus; & aliquid quod, tum propter se absolute, tum propter aliud licitè amari potest: vt bonum honestum & bonum delectabile, quod neque ex obiecto, neque ex circumstantia vitium fuerit: & demum aliquid quod nunquam propter se absolute, sed tantum propter aliud licitè amari potest, vt bonum vile, tum honorarium, tum pecuniarium.

29. Secundum est. Ad liberandum nos omni anxietate, & scrupulo in iudicio de peccatis: quo definiendum est, an humanus actus, qui dese bonus est; contamineatur per indebitam intentionem, remedium accommodatissimum est, iuxta Apostolum ad Coloss. 3. oia siue in verbo, siue in opere

facere in nomine Domini nostri Iesu Christi; seu in Deum tantè vel actu, vel virtute referre. Nā finis non aptus, redditur aptus per relationem ad alterum aptum, prout expositum est sub fine primi capituli. Quæ tamen in re aduertendum est ex Nauarr. in *memorato commentario nu. 62.* quod etiam si Deus constituatur principalis finis alicuius actionis; eiusdem tamen actionis minus principalem finem, constitui non posse bonum honorarium vel pecuniarium; nisi id ipsum adhuc referatur ad aliud bonum eo aptum, hoc est, quod sit bonum honorario ipso vel pecuniario melius. Ratio est: quia vtilitas includit respectum ad indigentem: qualis esse Deus nullo modo potest.

30. Tertium est: quod Deus multos ad iustitiam trahat amore bonorum, & timore malorum temporalium, iuxta illud Isaie 1. Si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis: quod si nolueritis, & ad iracundiam me prouocaueritis, gladius deuorabit vos. Deinde quod multa sint iuris tum Canonici, tum ciuili decietia, quibus superiores metu pœnarum cogunt subditos ad agendum bona, & abstinendum à malis. Tertio, quod in quibusdam Ecclesiis statuta sint quotidianæ distributiones faciendæ iis qui horis Canonici interfunt. Quarto, quod in Academijs orbis Christiani, ipso etiam Summo Pontifice authore, instituti sunt quidam honores magisterij & doctoratus, quibus accendantur scolastici ad literarum & virtutis studium. Postremo, quod viri boni passim subditos suos tum præmijs, tum supplicijs inuitare soleant ad officia hominis Christiani: vt cum pollicentur confidentibus, vel ieiunantibus, se aliquid certi duros. Hæc inquam, & alia eiusdem generis, fidem faciunt, quod liceat honores & bona pecuniaria appetere tanquam fines minus principales, seu motiua ad appetendum actum virtutis: non verò tanquam fines principales. Erit, cum ex D. Thomæ 2. 2. *quæst. 19. art. 4.* malum sit bona agere principaliter timore pœnæ, iuxta illud, Oderunt peccare mali formidine pœnæ: neque liceat principalem finem bonæ actionis constituere, bonum honorarium, vel pecuniarium iuxta iam dicta, profectò superiores peccarent, si vel præmia, vel supplicia proponerent, tanquam principales fines propter quos subditi debeant actionibus bonis vacare.

Atque hinc, illud quod ex cap. Si officia, distinct. 59. & cap. Quid proderit distinct. 61. & cap. Consuluit distinct. 74. habetur, licitum esse Clericis seruire in Ecclesijs, ob spem ascendendi ad dignitatem illarum: glossa ad idem cap. Quid proderit interpretatur licitum esse; dummodo non seruiant ob id principaliter. Item illud quod ex Cicerone iactari solet, Honos alit ares, omnesque accenduntur ad studia gloria D. Augustini libro 5. de ciuit. Dei cap. 13. approbat tantum ea ratione, vt se cetera sint studia sine veri boni, non venositate laudis humanæ; siue quod idem est, vt studiosum principalis finis nequaquam laus, vel aliud id genus constituitur.

Certè vltima duo Christi præcepta (Luceat lux vestra coram hominibus vt videant opera vestra bona, Matth. 5. Et attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videantini ab eis, Matth. 6.) inter se consentiant: in priori, particula vt, sic accipiendæ est, vt indicet finem minus principalem; & in posteriori principalem. Ita vt habeatur ex Christi doctrina licitum esse laudè & gloriam querere minus principaliter: illicitum verò omnino esse querere principaliter.

31. Quartum est, quod Nauarr. in *cit. comment. num. 68. expressit*, actus illos esse bonos quibus agilitatis, roboris, ingenij, artis, dexteritatis, eruditionis, industriæ, dotiumque aliarum inditarum aut acquiratarum, specimen præbetur si principaliter fiant, vel vt Deo placeatur, vel quia rectæ rationi consentanei, honestiue sunt; etiam si minus principaliter fiant vt obtineatur præmia honoraria, quæ magis idoneis promittuntur: dummodo rursus in aliquem finem bonum & aptum, ipsa obtentâ referantur actu vel virtute.

32. Quintum est, quod ex Gersono approbat in eodem comment. Nauarr. numero 72. non malè immò bene mereri (nisi quid aliud obster) eum qui minus principaliter tantum; plus dat in elemosinam quæ sit publicè, atque cæteris videntibus, quam darè si fieret secretè ac nemine vidente: vel quia pro paupere exigitur ab amico; vel ab aliquo viro honorato: quam si à paupere ipso; vel ab homine infimæ tantum sortis

exigeretur. Ratio est: quia elemosyna beneficium, si fiat principaliter propter Deum: aut quia est actus virtutis, etiam si minus principaliter fiat ob laudem propriam in aliquem debitum finem relatum. Accedit, tales circumstantias posse concurrere, ut qui publice elemosynam facit, ad vitandam infamiam auaritiæ, vel fordiditatis, debeat plus dare quam daturus fuisset secretò.

33. Duo autem super hac re consequenter admonet idem author: alterum, non facile, sed tantum magna aliqua de causa usurpandum esse propositum modum largiendi elemosynam: quia cum bona pars hominum sit pauper, & infueta humilitatis actibus, plusquam satis humanæ gloriæ cupida, exponitur periculo dandi principaliter ob inanem gloriam, vel ob pudorem ex quadam necessitate & tristitia: quam tanquã elemosynæ defectum reprehendit. Apostolus in cap. 9. postulat ad Corinth. Alterum est, hominibus parum assuetis in actibus humilitatis, ne illis contingat talem elemosynam facere principaliter, aut æquè principaliter, ob humanam gloriam, ac ob alium indebitum finem, consultum esse ut ad literam sequantur illam Domini admonitionem Matth. 6. Te faciente elemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua, ut sit elemosyna tua in abscondito.

34. Postremum est: casus in quibus appetitus bonorum vitium est peccatum mortale, hos esse ex eod. Navarro *ibid. num. 59.* Primus, cum honoraria bona appetuntur de eo quod est peccatum mortale: ut accidit gloriantibus in malitia sua: quam gloriationem David æquiperat ipsi malitiæ, cum in Psalm. 51. ait: Quid gloriaris in malitia, qui pergens es in iniquitate? Secundus, cum appetuntur constituendo in eis finem vitium, aut interueniente mortali contemptu Dei, ut in Principe Tyri, cuius cor elevatum est. Ezech. 28. & dixit: Deus ego sum. Item in illis qui in an. 12. dicuntur dilexisse magis gloriam hominum, quam gloriam Dei. Tertius, cum aliquid eorum appetitur, præponendo illud obseruationi legis obligantis ad peccatum mortale: quod vitium est in eis qui peierare, de iniuriis acceptis vindictam sumere, simoniam admittere, mortaliter peccantibus applaudere: & huiusmodi alia contra Dei præcepta, malint facere, quam alicuius temporalis commodi aut humani favoris iacturam facere. Quartus, cum appetuntur ea referendo ad aliquod peccatum mortale: ut ad explendam carnis libidinem.

L A V S D E O.

LIBER TERTIVS ET OPERIS TOTIVS DECIMVSTER- TIVS.

DE IIS QUAE AD IUDICANDVM IN
genere de peccatis consideranda sunt ex par-
te legis aeternae.

DE IPSA LEGE AETERNA PER MO-
DVM PRÆFATIONIS.

S V M M A R I V M.

1. Ut idea tanquam creatori, sic lex aeterna tanquam moderatori vniuersi Deo attribuitur.
2. Bonitas nostra naturalis cum illa: moralis verè, cum hac conformitatem requirit.
3. Lex aeterna manifestatur nobis tum per naturalem reuelationem.
4. Tum per reuelationem supernaturalem.
5. Tum etiam per iustam legem Superioris.
6. Lex aeterna quatenus censeri potest variata.
7. Lex aeterna non affert quidem necessitatem ad agendum: adfert tamen ad patiendum poenam debitam transgressionis illius.

8. Lex aeterna ex parte Dei immutabilis potest mutari ex parte materiae.

9. Theologorum alia ratio tractandi de legibus, quam Philosophorum, ac iuris civilis interpretum.

D

Vo in Proverbis cap. 8. diuinae Sapientiae attribuntur: alterum, quod ab æterno ordinata, antequam quidquam fieret à principio, Deo cum rerum creationem moliretur, adfuerit, cum eo cuncta componens: alterum, quod attingat à fine, ut que ad finem fortiter, & disponat oia fruatur: id est, res oēs creatas ad destinatos fines dirigat fortiter simul & fruatur: id est, modum aliquem necessitatis illis adferendo quod est, accommodatè tam enim conditione ipsarum naturalis: ita ut rebus rationis expertibus tanquã definitis ad ynum, adferat absolutam agendi necessitatem: & praeditis ratione, tanquam liberis solū conditionatam: si videlicet ad finem sibi destinati pertingere velint. Ex quibus duobus quasi officiis, ipsa diuina sapientia, tum idea, tum lex aeterna nominatur. Nam quatenus est ratio & quasi ars diuina rerum producerendarum, dicitur idea: quatenus verò est ratio res producendas gubernandi, & in suos fines dirigendi, vocatur lex aeterna ex D. Thom. 1. 2. *quasi. 93. art. 1.* Itaque sicut conditum sumus ab auctore nostro Deo, secundum ideam quam in mente sua ab omni æternitate habuit: ita etiam ab eodem gubernatore, in fine nostrum dirigimur secundum legem ipsius aeternam: quia iam inde ab æterno statutum est, quid nos agere vel omittere oporteat ad consecutionem vltimi nostri finis.

Sicut item bonitas naturalis, perfectioque eius quod sumus, sic provenit ex internis principiis, & accidentibus quibus constamus, ut inde sequi debeat conformitas cum idea hominis, quæ ab omni æternitate in mente Dei fuit; si que aliquid ad eam conformitatem deficit, deest & naturalis perfectio ac bonitas; ut in monstris ita & bonitas, & perfectio moralis humanorum actuum, quibus in nostrum finem tendimus, sic oritur ex obiecto & circumstantiis ipsorum, ut inde sequi debeat conformitas cum lege aeterna: si que ea non sequatur, peccatum per contrariam deformitatem constituitur: quod ideo definitur dictum vel factum, vel concupitum contra legem aeternam.

Cum autem legi aeternae res omnes creatae subiant, tam expertes quam capaces rationis, & ideo omnibus ea intimari debeat: aliter his, & aliter illis fit talis intimatio. Nam expertibus rationis, fit per quadam impressionem: hoc est, indita naturali propensione ad determinatam exequendum quidquid illis iuxta suam naturam est ad condire suo constitutum. Itaque est præceptum illud, de quo in Psal. 148. Dixit, & facta sunt, mandauit & creata sunt: statuit ea in æternum, præceptum posuit: & non præteribit. Capacibus autem ratione intimatio fit per manifestationem & ostensionem quamdam: ac beatis quidem faciem Deum videntibus, manifestatur in seipsa: sed nobis qui adhuc peregrinamur à Domino ostenditur tantum in suis affectibus, ut in quadam sua irradiatione ex D. Thom. in seq. art. 2.

Tres verò sunt effectus legis aeternae, per quos nobis ipsa innotescit. Primus est naturalis reuelatio: consistens in eo quod ab auctore nostro Deo impressum sit mentibus nostris lumen, quo ex naturaliter inclinamur, & idoneae sunt ad didicendum, ordinandumque multa, quæ dicat & ordinat lex aeterna. Hinc in Psal. 4. David, cum exhortationem ad bene viuendum posuisset, dicens, Sacrificate sacrificium iustitiae: quæstioni multorum dicentium: Quis ostendit nobis bona? Respondet: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine: indicans legem aeternam (quam velut Dei vultum intueri debeamus, ut ad ipsius quasi nutum, vitæ nostrae actiones accommodemus, voluntatem nostram conformando) reuelatam nobis esse impressione eius de quo agimus luminis: ratione cuius opus illius, seu id quod illa praescribit agendum vel omitterendum; dicitur in animis nostris inscriptum, tanquam decretum principis in charta; ex cap. 1. Epistolae ad Rom. cum Apostolus ait: Gentes quæ legem non habent, naturaliter quæ legis sunt faciunt; eiusmodi legem non habentes, ipsi sibi sunt lex: qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis: testimonium illis reddente conscientia ipsorum.

Secur